

Pædagogisk vejledning og overlay til novellesamlingen *Tilløb*

Fag: dansk

Målgruppe: 7.- 9. klasse

E-bog: Novellesamlingen *Tilløb* af Kim Fupz Aakeson

<http://ucc.mitcfu.dk/CFUEBOG1066362>

Udarbejdet af: Trine Ferdinand, danskkonsulent CFU KP

Faglig relevans/kompetenceområder

Vejledningen og det pædagogiske overlay er rettet mod at opfylde mål inden for kompetenceområdet **Fortolkning**.

Læringsmål

- Eleverne kan bidrage til en fælles tekstnær og velbegrundet analyse af disse udvalgte analysepunkter:
- Eleverne kan bidrage til at udlede temaet i en novelle
- Eleverne kan selvstændigt udvælge relevante analysepunkter og gennemføre en novelleanalyse på en novelle.

Overlay

Det er muligt at vælge et overlay til ebogen, som spiller sammen med vejledningen her. Overlayet består af en række elevspørgsmål til novellen *Læreplads*, som er markeret med forskellige farver i teksten. Overlayet skal opfattes som en stilladsering til den første novelleanalyse. Hver farve retter sig mod et udvalgt analysepunkt. Følgende analysepunkter er udvalgt til netop denne novelle: personerne og deres indbyrdes relationer, slutningen og titlen. Eleverne skal efterfølgende forholde sig til dette valg, så de klædes på til selv at kunne udvælge analysepunkter i forhold til de andre noveller.

Overlayet har følgende farvemarkeringer:

- **Grøn:** Jeg-fortælleren og faren
- **Gul:** Moren og faren
- **Blå:** Slutningen
- **Rød:** Titlen

Ideer til undervisningen

Om novellesamlingen

Titlen *Tilløb* sætter en tematisk ramme omkring novellerne, da de alle på forskellig vis drejer sig om en tilpasset stille ung fyr, som (måske) tager tilløb til et opgør med urimelig eller dårlig behandling fra familie, venner eller piger. Det er derfor oplagt at lade temaet være det fælles fokus i læsningen af novellerne. Hvad tager drengen som hovedpersonen tilløb til et opgør med? Eller hvad tager han ikke tilløb til et opgør med?

Det er derfor oplagt at lade temaet være det fælles fokus i læsningen af novellerne. Det er et velkendt tema i ungdomslitteraturen, som derfor fint kan være titlen på et tematisk fordybelsesområde. Ligesom det også er oplagt, at novellesamlingen er en del af forfatterskabslæsning om Kim Fupz Aakeson i den ældste klasser.

Vejledningen her lægger op til, at man analyserer én af novellerne, *Læreplads*, i fællesskab i klassen, og så derefter lader eleverne selvstændigt i mindre grupper analysere nogle af de andre noveller. På den måde kan det være en træningsbane til den afsluttende mundtlige prøve i 9. kl. Lad elever vælge eller få tildelt en af de andre noveller, som de så skriver en synopsis og forbereder en mundtlig præsentation på 10 min. for klassen til. Til støtte for den mundtlige fremlæggelse kan de lave en præsentation i Powerpoint, Slides eller keynote, hvor de også skriver det, de vil sige i talenote-feltet for hvert dias. De kan så dele disse præsentationer med hinanden, så de har dem som en slags noter, hvis de vil perspektivere en af novellerne til deres egen prøvetekst senere til den rigtige mundtlige prøve. Det er også oplagt at gemme et par af novellerne som mulige prøvetekster til prøven fx novellen Gensyn. I Gensyn tager sønnen en stærk hævn over mor, der skred fra ham og hans far for et år siden og rejste til Spanien med en fyr.

Et væsentligt aspekt ved at lære at analysere litteratur er at udvælge de analysepunkter, man vil dykke ned i. Det er ofte svært for elever og kræver vejledning, undervisning og øvelse. Det afgørende er, at de kan argumentere for deres valg af analysepunkter i forhold til teksten og analysens sigte.

Som støtte til denne udvælgelsesproces kan disse frit tilgængelige analyseværktøjer være et fint udgangspunkt:

- Analysejulet her <http://indidansk.dk/novelle>
- AlineasNovelleFixer <http://fmb.dk/Scoop/fixere.htm>

Den fælles læsning er bygget op efter de velkendte faser i litteraturlæsning: før, under og efter.

Før læsning

Denne fase drejer sig om at aktivere elevernes forhåndsviden og italesætte deres forventninger til teksten. Den foregår uden for overlayet evt. i en fælles klassesamtale.

Forfatteren

Hvad kender I til forfatteren Kim Fupz Aakeson i forvejen? Hvad har han ellers skrevet? Hvad ved I om hans skrivestil?

År

Hvornår er den skrevet? Hvad giver det jer af forventninger?

Titel på novellesamlingen

Novellesamlingen har titlen *Tilløb*. Hvilke associationer giver ordet tilløb jer? Hvad er det modsatte af tilløb? Hvad kan tilløb være et billede/en metafor for?

Hvad giver det jer af forventninger til novellerne?

Bagsidetekst

Hvad giver det jer af forventninger til, hvad novellerne kommer til at dreje sig om?

Titel på novellen

Hvad er en "læreplads"? Hvilke associationer vækker ordet "læreplads" hos jer? Hvad vil det sige "at lære"? Hvad er det modsatte af "at lære"? Hvad kan "læreplads" være et billede/en metafor for? Slå ordet "læreplads" op i ordbogen.

Hvad kunne en novelle med denne titel dreje sig om?

Genren

Hvad ved I om novelle-genren? Hvad kan I forvente jer af en tekst i den genre?

Under læsningen

Eleverne deles op i mindre grupper, som hver skal koncentrere sig om ét af analysepunkterne, som drejer sig om personerne og deres relationer, titlen og slutningen. Grupperne arbejder med hver deres farvemarkering i overlayet og dermed med hver deres analysepunkt. De skal efterfølgende fremlægge deres analyse for klassen.

Eleverne læser først novellen langsomt. Novellen kan evt. læses højt i klassen.

Tal herefter med dem om deres umiddelbare tanker om novellen. Bagefter arbejder de i grupper med spørgsmålene under deres farvemarkering til analysepunktet i overlayet.

Grøn - Jeg-fortælleren og faren

De skal lave en personkarakteristik af hhv. jeg-fortælleren og faren og beskrive deres relation med udgangspunkt i de grønt markerede tekststykker. Blå - slutningen

Gul - moren og faren

De skal lave en personkarakteristik af hhv. moren og faren og beskrive deres relation med udgangspunkt i de gult markerede tekststykker.

Blå - Slutningen

Hvad fortæller slutningen om jeg-fortælleren og hans udvikling gennem novellen? Hvordan ændres jeg-fortællerens forhold til sin far og mor? Hvad er det jeg-fortælleren tager tilløb til i denne novelle?

Hvad mon der sker umiddelbart efter slutningen? Skriv et afsnit/"en scene" i novellen mere, hvor de taler sammen efter slutningen. Prøv at fortsætte skrive-stilen med samme synsvinkel og tid.

Rød - Titlen

Når de har læst novellen, skal de tænke nærmere over titlens betydning. Hvordan, synes I, titlen passer til novellen? Kan den forstås symbolsk og i givet fald hvordan?

Efter

I denne fase drejer det sig om at samle den indsigt, man har fået i arbejdet med analysepunkterne, til en fortolkning, som udmønter sig i indkredsning af tema og budskab. Det handler også om at forholde sig vurderende og perspektiverende til teksten.

Tema

Når grupperne har fremlagt deres analysepunkter, så kan klassen tage en samtale om temaet i novellen, altså hvad den egentlig grundlæggende drejer om. Hvad vil den sige om det at være menneske? Eleverne kan få hjælp til at finde temaet ved at finde modsætningspar i teksten fx indespærring/frigørelse, aggression/kærlighed, nærvær/distance, kulde/varme.

Sørg for at gemme besvarelsen, så eleverne senere kan perspektivere til det, når de analyserer de andre noveller.

Hvordan passer novellens tema til novellesamlingens titel, *Tilløb*, som også antyder et tema?

Perspektivering

Kender I til andre tekster (film, dokumentarer, noveller, romaner, biografier) med samme tema?

Som inspiration kan man se denne liste igennem med tekster, som på forskellig vis drejer sig om at finde sin egen identitet: <http://mitCFU.dk/lnky72t>

Vurdering

Lad eleverne vurdere om de synes om novellen og lad dem begrunde hvorfor.

Analysepunkterne for novellen *Læreplads* var givet eleverne på forhånd. Lad dem derfor overveje, om de synes, at de var velvalgte, eller om de kunne erstattes eller suppleres af nogle andre punkter. Brug *Novellefixeren* eller *Analysehjulet* til det. Det forbereder dem til selv at kunne udvælge analysepunkter og ikke mindst argumentere for deres valg, når de efterfølgende skal foretage en selvstændig analyse af en af de andre noveller.

Supplerende materialer

Novellefixeren <http://fmb.dk/Scoop/pdf/scoop12/NovelleFixer.pdf>

Analysehjul for novellen <http://indidansk.dk/novelle>

Andre tekster om og af Kim Fupz Aakeson til udlån på mitcfu.dk <http://mitCFU.dk/lnky72u>